

JESEN 2015 – REGIONALNA GOSPODARSKA VPRAŠANJA v Srednji, Vzhodni in Jugovzhodni Evropi (CESEE)

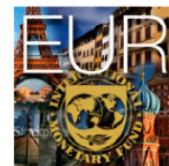
Usklajevanje fiskalne konsolidacije in rasti

- *Medtem ko se večina držav CESEE še naprej ponaša z zdravo rastjo, so Rusija in druga gospodarstva SND v recesiji. Napoved za celotno regijo se je od napovedi spomladi 2015 nekoliko spremenila,*
- *...vendar so se tveganja povečala, s slabšo rastjo na nastajajočih trgih in motnjami v gospodarstvu zaradi begunske krize, ki še poslabšuje druga dolgotrajna tveganja.*
- *Prednostne naloge politike so odvisne od tega, kakšen napredek so gospodarstva dosegla v prilagajanju po krizah. Kjer okrevanje napreduje dobro, se prednostne naloge preusmerjajo v ponovno vzpostavitev fiskalnih rezerv in v strukturne reforme.*
- *Mnoge države CESEE so dosegle napredek pri konsolidaciji javnih finance. Nekatere so tudi izboljšale kakovost svojih proračunov z zmanjšanjem neproduktivnih prenosov in reformiranjem programov pravic iz javnih sredstev ter s prenosom davčnega bremena iz dohodka na posredne davke. To pomeni, da fiskalna reforma še naprej ostaja ključnega pomena za povečanje možnosti za dolgotrajno rast v državah CESEE.*

Medtem ko se večina držav CESEE ponaša z zdravo rastjo, so Rusija in druga gospodarstva SND v recesiji. Regija CESEE bo po pričakovanjih ponovno dosegla pozitivno rast v letu 2016, ko se bodo gospodarstva SND stabilizirala in začela ponovno rasti:

- *nadaljnja širitev v države Srednje in Vzhodne Evrope, Turčijo in v večino držav Jugovzhodne Evrope:* rast spodbuja veliko domače povpraševanje, podpirajo pa jo nizke cene nafte in boljše možnosti za rast v euroobmočju. Več držav EU je imelo tudi koristi od začasnega povečevanja naložb, ki so izhajale iz močnega povečanja uporabe strukturnih in kohezijskih skladov EU. Dejavnosti v baltških državah se odvijajo počasneje zaradi slabega povpraševanja držav SND.
- *Zmanjševanje recesije v Rusiji, Ukrajini in drugih državah SND:* do stabilizacije bo po pričakovanjih prišlo v letu 2016, ko se bo rusko gospodarstvo prilagodilo nizkim cenam nafte in ko se bodo v Ukrajini uresničili donosi reform in zmanjšane gospodarske motnje.

Enakomernejša rast v prihodnosti

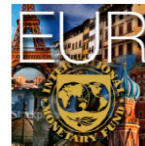

Enakomernejša rast v prihodnosti			
CESEE: obeti za rast realnega BDP (v odstotkih)			
	2014	Projekcija	
		2015	2016
CESEE ¹	1.4	-0.6	1.3
Baltske države ^{1,2}	2.8	1.9	2.9
Srednja in Vzhodna Evropa ^{1,3}	3.1	3.4	3.1
Jugovzhodna Evropa ^{1,4}	1.3	2.2	2.4
Druge države SND ^{1,5}	-3.9	-7.1	0.7
Rusija	0.6	-3.8	-0.6
Turčija	2.9	3.0	2.9

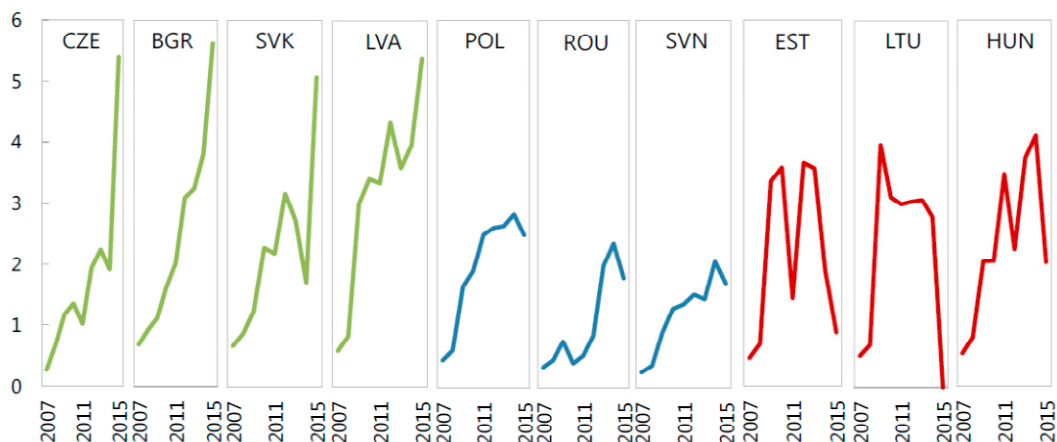
Opomba: ¹ Ponderirano povprečje. Ponderirano z BDP, vrednotenim po pariteti kupne moči. ² Estonija, Latvija in Litva; ³ Češka, Madžarska, Poljska, Slovaška in Slovenija; ⁴ Albanija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Hrvaška, Kosovo, Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija, Črna gora, Romunija in Srbija; ⁵ Belorusija, Moldavija in Ukrajina.

Vir: MDS, Podatkovna zbirka World Economic Outlook (Izglede za svetovno gospodarstvo)

Povečevanje porabe skladov EU

CESEE: izplačila iz strukturnih in kohezijskih skladov EU v obdobju 2007-2013

Vir: ocene Evropske Komisije in osebja MDS.

Opomba: podatki iz leta 2015 so zbrani do junija in so razdeljeni na polovico prikazanega BDP 2015.

Pojavila so se nova tveganja za obete – povezana z recesijo na Kitajskem in sedanjo begunsko krizo – ki ravnovesje tveganj nagibajo v negativno smer.

Medtem ko so neposredne trgovinske povezave s Kitajsko sorazmerno majhne, je regija CESEE izpostavljena poslabšanju pričakovanih vlagateljev v zvezi s širšimi nastajajočimi trgi. Begunska kriza v Evropi bi lahko vsaj na kratek rok povzročila pritisk na javne finance in motila trgovinske tokove.

Prednostne naloge politike so odvisne od tega, kakšen napredek so gospodarstva dosegla v prilagajanju po krizah in koliko so izpostavljena zunanjim tveganjem.

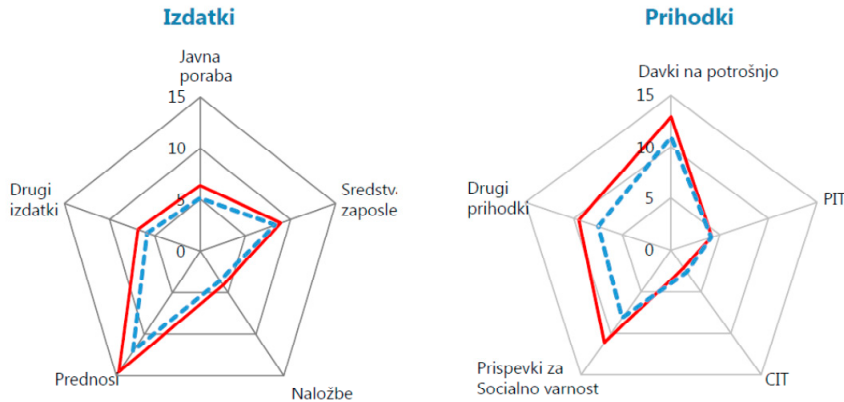
- *Kjer okrevanje dobro napreduje, se prednostne naloge vse bolj preusmerjajo na srednjeročno obdobje, vključno s ponovno vzpostavitvijo fiskalnih rezerv in z nadaljevanjem reform za izboljšanje poslovnega okolja in obravnavanje strukturne pomanjkljivosti. Glede na to glavne posledice krize – visoka nedonosna posojila in prezadolženost – zahtevajo nadaljnje delo v nekaterih državah.*
- *Za gospodarstva, ki so v recesiji, je glavni izziv usmerjanje prilagoditve pogojem trgovanja in drugim šokom z namenom podpiranja šibkega povpraševanja in zmanjševanja visoke inflacije.*
- *Države, občutljive za zunanje šoke, morajo biti pripravljene na spopadanje s tržnimi pritiski z uporabo prilagodljivosti menjalnih tečajev kot blažilca šokov, skupaj z makrobonitetnimi politikami za omejevanje povečevanja tveganj v finančnem sektorju.*

Kakovost proračunskih struktur v CESEE je v primerjavi z obeti neugodna

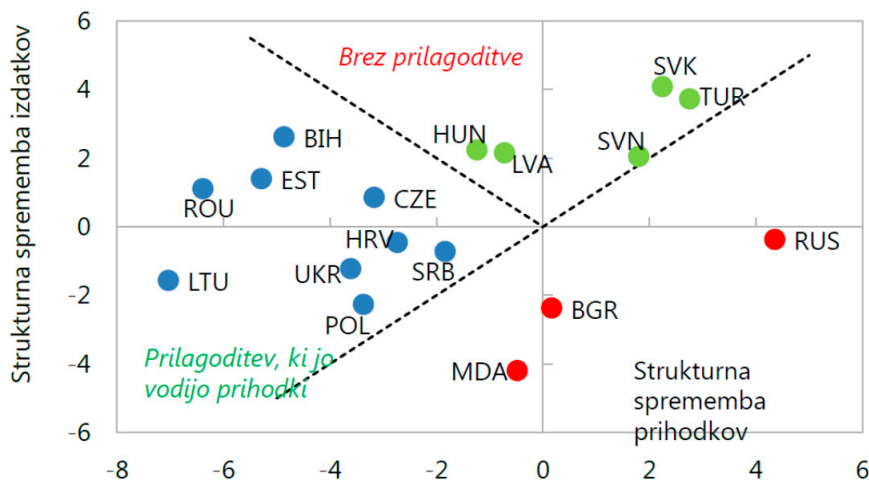
Dejanski proti "zelenemu" proračunu CESEE

(strukturno prilagojen, v odstotkih potencialnega BDP)

Viri: podatkovna zbirka MDS, World Economic Outlook (Izgledi za svetovno gospodarstvo), in izračuni osebja MDS.

Fiskalna prilagoditev 2008-2014

Viri: podatkovna zbirka MDS, World Economic Outlook (Izgledi za svetovno gospodarstvo), in izračuni osebja MDS.

Izboljšanje naklonjenosti državnih proračunov rasti še naprej ostaja ključni politični izziv.

Proračuni v regiji so razmeroma neprijazni do rasti, saj je sorazmerno velik del porabljen za neproduktivne uporabe, kot so prenos in javna poraba. Na strani prihodkov sorazmerno visoka obdavčitev dela – zlasti prispevki za socialno varnost, ki lahko povzročijo pasti zaposlenosti in revščine – ni naklonjena rasti.

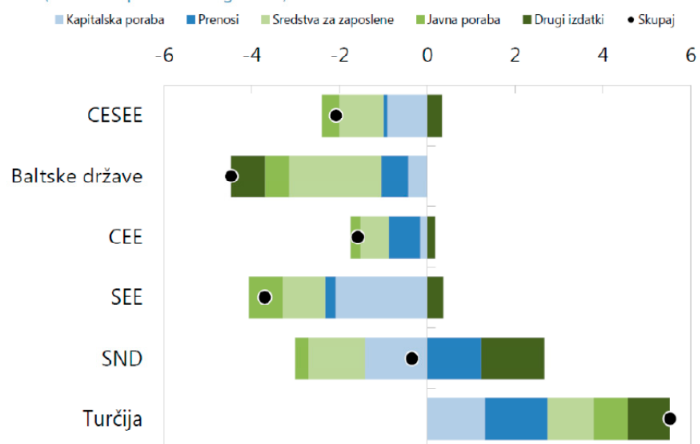
Proračunske strukture so se v zadnjih 7 letih močno spremenile, ko so se vlade znašle pod pritiskom zaradi konsolidacije javnih financ po svetovni finančni krizi. Celotna fiskalna prilagoditev je v nekaterih primerih presegla 5 odstotnih točk potencialne storilnosti in je bila tipično prednostna. Večina držav je največji del konsolidacije dosegla z zmanjšanjem izdatkov, namesto s povečanjem prihodkov.

Struktura konsolidacije izdatkov

Spremembe v izdatkih, 2008-2014

(odstotek potencialnega BDP)

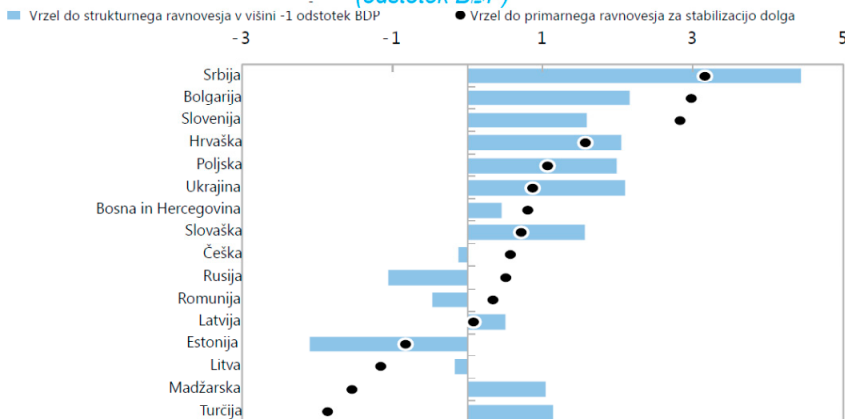
Viri: podatkovna zbirka MDS, World Economic Outlook (Izgledi za svetovno gospodarstvo), in izračuni osebja MDS.

Izzivi fiskalne politike – prilagoditev se še mora izvesti

Preostale potrebe po prilagoditvi

(odstotek BDP)

Opomba: Primarni saldo za stabilizacijo dolga kot merilo uporablja sedanjo stopnjo dolga, -1 odstotek BDP pa je srednjeročni cilj Evropske komisije za mnogo držav CESEE. Nobena metrika ne upošteva potreb po fiskalni konsolidaciji v celoti.

Konsolidacija je imela pozitiven vpliv na kakovost proračunov.

- Na ***strani prihodkov*** so mnoge države utrpeli strukturno zmanjšanje davka od dobička pravnih oseb zaradi svetovne finančne krize, vendar so ga izravnale s povečanjem oblik obdavčenja, ki ne vplivajo na rast, kot je davek na dodano vrednost.
- Na ***strani odhodkov*** so veliki prihranki pogosto izhajali iz reformiranja programov upravičenosti in zmanjšanja javne porabe. Istočasno se je mnogo baltskih držav in držav Srednje Evrope – ki imajo dostop do strukturnih in kohezijskih skladov EU – uspelo izogniti zmanjševanju javne kapitalske porabe, ki bi škodovalo rasti. Zmanjšanja naložb so bila večja v državah Jugovzhodne Evrope in državah SND.

Rasti prijazna konsolidacija in proračunska reforma sta bistveni za krepitev obetov za dolgoročno rast. Mnoge države še niso izvedle prilagoditve, številne med njimi iz Jugovzhodne Evrope. Ključne prednostne naloge politike bi morale vključevati:

- zmanjšanje *neproduktivnih prenosov* in nadaljnja reforma programov upravičenosti – vključno s javnimi pokojninskimi sistemi – ob varovanju produktivne porabe za zdravstveno varstvo, izobraževanje in javno infrastrukturo,
- reforma *javnih služb*, kjer so dohodki za plače v javnem sektorju visoki, bodisi zaradi prekomernega zaposlovanja ali nesorazmerno visokih plač v javnem sektorju,
- okrepitev dostopa do *strukturnih in kohezijskih skladov EU* – kjer so na voljo – da bi se izognili zmanjševanju javnih naložb,
- prenos obdavčitve iz prihodkov na porabo – predvsem DDV – in preučitev uvedbe ali krepitve davkov na ogljik in premoženje.

Države s *trajnostno fiskalno naravnostjo* bi lahko imele koristi tudi od fiskalne reforme, ki povečuje obete za dolgoročno rast. Prednostne naloge vključujejo povečevanje učinkovitosti javne porabe, prenos davčnega bremena z davka na dohodek in prispevkov za socialno varnost, ki škodujejo rasti, razširitev davčnih osnov in zniževanje mejnih davčnih stopenj.